

שבת צח. (ש3) עד צט. (המשנה)

המשכן היה חצר רחבה המוקפת ביריעות הנסמכות על עמודים. בתוך החצר היה אוהל מועד (המבנה המקביל לו במקדש הוא ההיכל) שבו היו הארון, המנורה, השולחן והמזבח הפנימי. בין הארון לשאר הכלים הפרידה פרוכת.

אוהל מועד הוקף משלוש רוחות בקירות מקרשים (20 בכל כותל צידי 81 בכתל האחורי - סה"כ 48 קרשים).

גגו של אוהל מועד כוסה בשני כיסויים: כיסוי אחד מפשתן (שש) שזור עם שלושה חוטי צמר בצבעים של תכלת, ארגמן ותולעת שני, וכיסוי נוסף מיריעות עיזים. הכיסויים כיסו לא רק את הגג אלא גם את הקרשים (עיין בסוגיה לגבי היקף הכיסוי). בהכנת הכיסוי העליון נדרשה מומחיות רבה יותר מזו שנדרשה בכיסוי התחתון. חוטי הכיסוי העליון נטוו בעודם מחוברים לעיזים.
 כל כיסוי היה מורכב ממספר יריעות (העליון 11 והתחתון 10), שנתפרו יחד לשני חלקים (העליון 5 ו-5) וחלקים אלו חוברו בעזרת 50 קרשים מזהב שנכנסו ללואות שנתפרו על היריעות. כשהקרשים הללו היו מחוברים הם נראו ככוכבים ברקיע.

האמה תחתונה של העמודים שהקיפו את אוהל מועד היתה תחובה בתוך תבנית מכסף - 'אדנים'. האמה הזו שוייפה לשתי בליטות שנכנסו לתוך האדנים.

את העמודים חיברו שלושה מוטות ('בריחים') המוט העליון והתחתון היו נפרדים לכל כותל בעוד שהבריה האמצעי עבר בין כל הכתלים וחיברם.

קושיה: ר' חייא קבע שהשטח שמתחת לעגלות של הלויים וכן השטח מצידן וביניהם מוגדר כרה"ר. והרי השטח שמתחת לעגלות היה מקורה גם בגלל העגלות וגם בגלל הקרשים?

תשובה:

א. לגבי העגלות - לעגלות לא היתה רצפה אלא רק קרשים המרוחקים אחד מהשני יותר מ-3 טפחים.

ב. לגבי הקרשים - היה רווח משמעותי ביניהם וזאת מאחת משתי סיבות:

- הם היו צרים בראשם (לשיטת ר' יהודה).
- באמצע העגלה היה רווח של אמה בין הקרשים (על כל עגלה היו שני צמדי קרשים (סה"כ 4). עובי כל קרש אמה כך שסידור הקרשים היה כך: שתי אמות עם קרשים, רווח של אמה, ושוב שתי אמות עם קרשים - סה"כ חמש אמות).

רב: המעביר 4 אמות ברה"ר מקורה - פטור.

טעם הדין: את דין טלטול אנו לומדים מהמדבר - שם רה"ר לא היתה מקורה.

הקרשים שבפינה הדרום מערבית והצפון מערבית:
 ר"י: היו משוייפים כדי שישתלבו יפה עם הקרשים הניצבים להם.
 ר"נ: הסתדרו כמו שהם.

עובי קרשי אוהל מועד:
 ר' יהודה: הבסיס - אמה, בחלק העליון - אצבע.
 ר' נחמיה: עובי אחיד לכל הקרש - אמה.

המקור לשיטת ר"י: יהיו תמים על ראשו' - הקרשים מסתיימים בחלק העליון.
המקור לשיטת ר"נ: 'יחדיו' - מידות הקרש הינן קבועות.

כיצד הכיסוי כיסה את הקרשים:

שיטת ר' יהודה:

בכתלים הצידיים - התחתון השאיר את האדנים חשופים. העליון כיסה עד הרצפה, בכותל האחורי - התחתון כיסה עד הריצפה, העליון היה עודף של 2 אמות שנמרח על הרצפה, שיטת ר' נחמיה:

בכתלים הצידיים - התחתון השאיר אמה מהקרשים ואת האדנים חשופים, העליון השאיר את האדנים חשופים. בכותל האחורי - התחתון השאיר את האדנים חשופים, העליון היה עודף של אמה אחת שנמרח על הרצפה.

להסבר המונחים - עיין בביאור המושגים שבראש בעמוד.

שבת צט. (המשנה) עד ק. (המשנה הראשונה)

ביאורי מושגים

טבול יום - כשאדם טמא נטהר ישנם שני שלבים בתהליך הטהרה: הטבילה, והשקיעה שאחריה. רק אחרי השקיעה האדם נחשב טהור לגמרי, לפני כן יש לו מעמד של טבול יום. מעמד זה מקביל חלקית למעמד של שני לטומאה. לטבול יום אסור לאכול תרומה וקודש אבל הוא מותר באכילת מעשר שני. טבול יום לא מטמא אוכלים שהם חולין אלא רק תרומה או קודש. מו"ר, הרב אהרן ליכטנשטיין, הציע להבין שטבול יום אכן אינו טמא, עם זאת ישנם דינים הנוהגים גם באדם שהיה טמא במשך היום גם אם הוא עכשיו טהור. (כך למשל ניתן להבין שהתורה אסרה לאכול תרומה ביום שבו היינו טמאים גם אם עכשיו אנו טהורים).

המשנה

המשנה אמרה 'חוליה' ולא 'בור' כדי ללמד שחוליית הבור ודפנות הבור מצטרפים - כטענתו של ר' יוחנן.

חוליית הבור וסלע הגבוהים 10 טפחים ורחבים 4 טפחים - נחשבים רה"י.

דינים שונים בהגדרת רשויות והוצאה מהם

1. הזורק חפץ על עמוד שנמצא ברה"י, אבל הוא עצמו רה"י, (גובהו מעל 10 ורוחבו מעל 4):

רבא, ר"י, ואב"י: מהמשנה מוכח שלמרות שהחפץ הגיע ממקום פטור (החפץ ריחף בגובה שמעל 10 טפחים) - חייב רב מרדכי: לא ניתן להוכיח מהמשנה - המקרה נשאר בספק.

2. מחיצה צרה המקיפה רה"י - גם המחיצה נחשבת רה"י.

3. כשעקירת או הנחת חפץ משנה את מעמד המקום שבו נמצא החפץ:

אם העקירה הגדירה את המקום כרה"י - ר' יוחנן: ספק.

אם ההנחה הפקיעה את מעמד המקום כרה"י - כשביטל את החפץ: ר"י: ספק, אב"י: ההפקעה הועילה. כשלא ביטל את החפץ: ר"י: ההפקעה לא הועילה, אב"י: ההפקעה הועילה.

אם הניח שני חפצים כך שהחפץ התחתון הגדיר את המקום כרה"י - על התחתון: זהו ספקו הנ"ל של ר' יוחנן. על העליון: רבא: ספק.

4. המניח חפץ על גבי נוזל:

הניח מים על מים - מוגדר הנחה. הניח כלי על מים - לא מוגדר הנחה. הניח אגוז על כלי ששט על מים - ספק.

הניח שמן על יין - חכמים: לא נחשב הנחה. ריב"ז: נחשב הנחה.

הכלי ודאי נחשב דינמי ולכן אין הנחה. רבא הסתפק לגבי מעמד האגוז: האם מעמדו נקבע ביחס לכלי - ואז הוא קבוע, או ביחס למים - ואז הוא דינמי.

הגמרא לומדת זאת מהמח' שלהם בטבול יום שנגע בשמן שצף על פני היין: חכמים: טימא רק את השמן, לכן השמן והיין נחשבים שתי יחידות. ר' יוחנן בן נורי: טימא גם את היין, לכן השמן והיין נחשבים יחידה אחת.

5. בור במידות הנדרשות כדי להיות רה"י (רוחב 4X4, גובה 10): כשהבור ריק - הוא רה"י. כשמלאוהו בפירות - הפירות ביטלו את הבור (מרה"י). כשמלאוהו במים - המים לא מבטלים את רה"י.

שבת ק. (המשנה הראשונה) עד קא: (3ש)

זרק למעלה 10 ונכנס לכוך שבכותל:
 אם היה בכוך 4X4 טפחים - חייב על הוצאה מרה"ר לרה"י.
 אם הכוך היה קטן:
 ר"מ: כיוון שיש מקום בכותל אנו מרחיבים דימונית את החור לגודל הנדרש (חוקקין להשלים).
 חכמים: לא מרחיבים את החור (אין חוקקין להשלים).

משנה
 הזורק 4 אמות ברה"ר - חייב.
 הזורק 4 אמות ופגע בכותל - למעלה 10 טפחים: פטור, למטה 10 טפחים: חייב.

זרק למטה 10: חייב רק כשהחפץ נדבק לכותל, אחרת לא היתה הנחה ולא ניתן לחייבו.

מדרון הגבוה מעל 10 טפחים: אם זזית המדרון חדה, כך שעל כל 24 טפחים (4 אמות) לרוחב יש 10 טפחים לגובה - המדרון נחשב מחיצה (בערך 23 מעלות).

רבא: הדרישה למנוחה קיימת תמיד. החידוש של רבא: גם אם בסוף החפץ ינוח באותו מקום - עד שהחפץ לא נח הוא לא נחשב מונח.

ר' יוחנן:
 רק אם החפץ נח קצת לפני שהתגלגל לתחנה הסופית שלו - תחנת הביניים היא התחנה המשמעותית.
 כשהחפץ לא נח - התחנה הסופית היא התחנה המשמעותית.

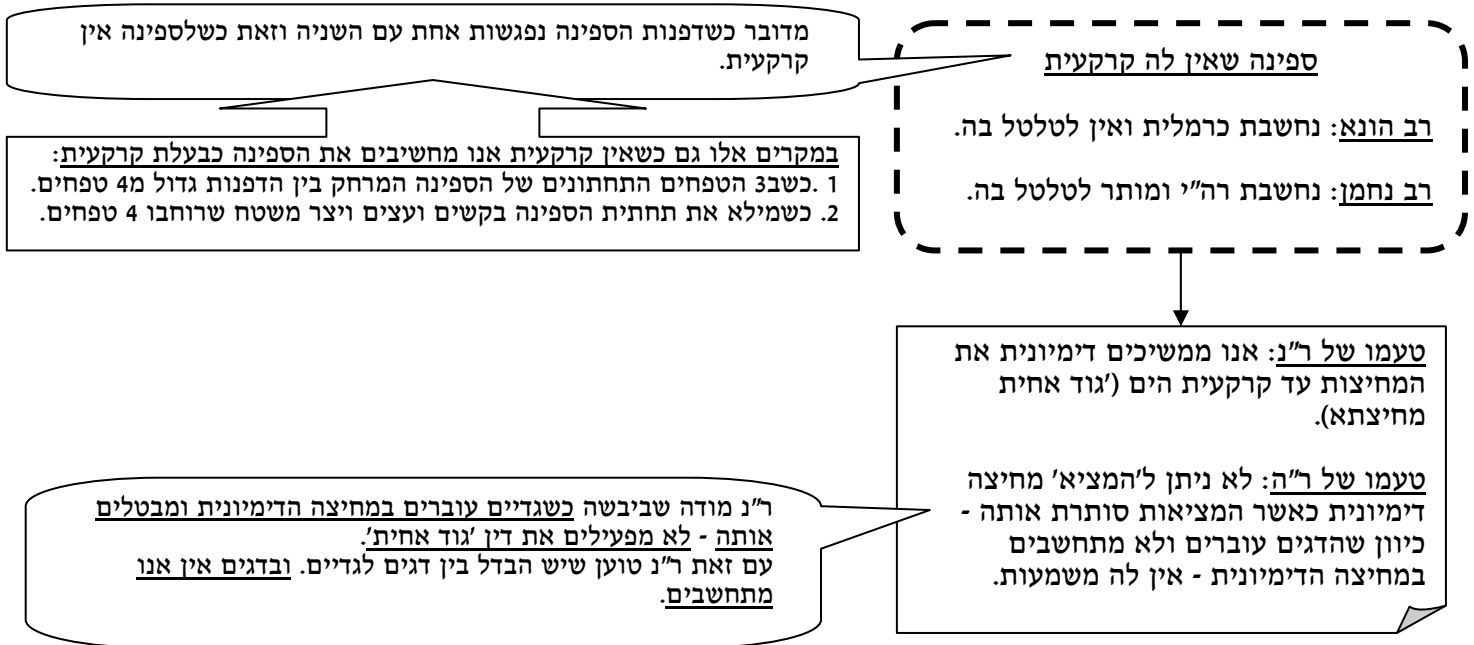
משנה
 הזורק מחוץ ל4 אמות והתגלגל פנימה - חייב, הזורק לתוך 4 אמות והתגלגל החוצה - פטור.

'הילוך' מופיע פעמיים במשנה:
 לחדש שהילוך ע"י הדחק נחשב הילוך, ותשמיש ע"י הדחק לא נחשב תשמיש,
 'רקק' מופיע פעמיים במשנה:
 רבא: לחדש שדין זה תקף גם בחורף וגם בקיץ, אביי: לחדש שדין זה תקף גם כשרחבה יותר מ4 אמות, רב אשי: לחדש שדין זה תקף גם כשצרה מ4 טפחים.

משנה
 ים:
 נחשב כרמלית - ולכן הזורק בתוכו 4 אמות פטור.
 שלולית שהרבים מהלכים בה והיא נמוכה 10 טפחים: נחשבת רה"ר - ולכן הזורק בתוכה 4 אמות חייב.

משנה

הזורק מהים לרה"ר, מרה"ר לים, מהים לספינה (שהיא רה"י), מספינה לים ומספינה לחברתה - פטור (אבל אסור).
 ספינות הסמוכות וקשורות אחת לשניה - מותר לטלטל ביניהם, ספינות הסמוכות ואינם קשורות - אין לטלטל מחשש שיתרחקו.

שבת קא: (ש3) עד קב. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

עירוב חצרות - חכמים אסרו לטלטל מרה"י של אדם א' לרה"י של אדם אחר. אם רוצים לטלטל חייבים האנשים להשתתף באוכל מסויים וכך הרשויות נחשבות שייכות לכולם.
החידוש בעירוב חצרות הוא שניתן לשתף אדם גם בלי הסכמתו המוקדמת. כיום נהוג שכל קהילה מערבת בערב פסח עירוב חצרות על חבילת מצות. כך כל האנשים שבתחום הופכים להיות יישות אחת.
דין עירוב לא נאמר לגבי גוי, לכן אם גוי דר בשכנות ליהודי לא ניתן לשתפו באמצעות העירוב.

מה החידוש בכך שמותר לטלטל:

רבא: מדובר כשיש סירה בין האוניות ומטלטלים דרכה.

רב ספרא: מדובר כשהאונות שייכות לאנשים שונים והחידוש הוא שניתן לעשות עירוב חצרות גם בין אונות.

רב ספרא לא קיבל את הסברו של רבא כיוון שאינו מתיישב עם לשון המשנה.

ציטוט מהמשנה

ספינות הסמוכות וקשורות אחת לשניה - מותר לטלטל ביניהם.

ספינות הסמוכות ואינן קשורות - אין לטלטל מחשש שיתרחקו.

שמואל: קשר המחזיק את הספינות גם אם הוא מצמר - נחשב קשר.

טומאת טמא מת - רק שרשרת מברזל מעבירה טומאה כזו, כיוון שהיא לא מורידה את רמת הטומאה.
חוט מצמר מוריד את רמת הטומאה ולכן הוא לא יכול לטמא את הספינה.
החידוש לגבי שבת הוא שאין הבדל בין צמר לברזל.

מחיצות שהתפרקו ונבנו מחדש בשבת:

בשווג - נחשב כרה"י גם לחומרא וגם לקולא.
במזיד - נחשב כרה"י רק לחומרא.

עקרונית גם במזיד המחיצות מועילות לגמרי - אולם חכמים אסרו לטלטל כדי שלא יבוא להקים את המחיצות לכתחילה.

משנה

הזורק ונזכר אחרי שיצאה מידו, קלטה אחר או כלב או שנשרפה - פטור.
הזורק כדי לעשות חבורה - ונזכר אחרי שיצאה מידו - פטור.
העושה מלאכה בשבת - חייב חטאת רק אם תחילת הפעולה וסופה היו בשווג.

קלטו כלב או בבשן: פטור רק אם לא התכוון. אם התכוון לכך שהכלב יקלוט - חייב.

קושיה:

מהרישא משמע שהפטור קיים רק אם שני תנאים קויימו - האדם נזכר, ומישהו אחר קלט את החפץ.
מהסיפא משמע שמספיק תנאי אחד שהאדם נזכר כדי להיפטר.

הגמ' מביאה שני סוגי תירוצים לקושיה זו:

- סוג א': העיקר כרישא - עקרונית צריך שני תנאים - הסיפא מדברת על מקרה ייחודי.
- סוג ב': העיקר כסיפא - מספיק להיזכר כדי להיפטר - את הרישא יש להבין בצורה שונה.

התירוצים מסוג א' נדחו. למסקנה אם נזכר לפני סיום המעשה - פטור.

חכמים ור"ג נחלקו במקרה הבא:

המקרה:

2 האמות הראשונות היו בשווג,
2 האמות האמצעיות היו במזיד,
2 האמות האחרונות היו שוב בשווג.

הדין:

אם העביר את החפץ אנו מתחשבים בידיעה שבאמצע ולכן פטור, אם זרק את החפץ אנו מתעלמים מהידיעה שבאמצע ולכן חייב.

אדם שאכל בשווג כזית איסור, אלא שבמהלך האיסור הוא נזכר באיסור ושכחו. רבן גמליאל: מתעלמים מהידיעה ולכן חייב, חכמים: הידיעה מחלקת את המעשה לשניים ולכן פטור.

אבל במקרה שלנו:

ר"ג יודה שהמעביר פטור - כיוון שהמלאכה (העברת 4 אמות) הושלמה אחרי 2 האמות האמצעיות.
חכמים יודו שהזורק חייב - באמות האמצעיות אין בידו לעכב את התהליך. לכן יש כאן תהליך אחד.

שבת קב: (תחילת הפרק) עד קג. (המשנה השניה)

ביאורי מושגים

בניה בכלים - רב ושמואל נחלקו בסוגייתנו האם המחזק מעדר בעזרת יתד חייב משום מכה בפטיש או משום בונה. הראשונים נחלקו האם שמואל פטר כיוון שהוא סובר שעקרונית אין בניין בכלים או שעקרונית הוא מסכים שיש בניין בכלים אבל זה רק אם בנה את הכלי מתחילתו.

הראשונים נחלקו האם להלכה יש בניין בכלים: רש"י סבר שלהלכה אין בניין בכלים. זאת בהתבסס על שתי הנחות:
 א. שמואל סבר שאין בניין בכלים, ב. פוסקים כשמואל.
 הרבה ראשונים חלקו על רש"י. חלק בגלל שסברו שגם שמואל מסכים שיש בניין בכלים (תוס' וש"ר) וחלק הסכימו ששמואל סבר שאין בניין בכלים אבל פסקו כרב (ר"ח) השו"ע פסק שאם בנה מהתחלה - יש בניין בכלים.

גם רש"י הסובר שאין בניין בכלים מחייב בונה כלי משום מכה בפטיש. הנפק"מ בינו לבין הפוסקים האחרים היא במקרה של סותר על מנת לבנות בכלים. רש"י פוטר והראשונים האחרים מחייבים.

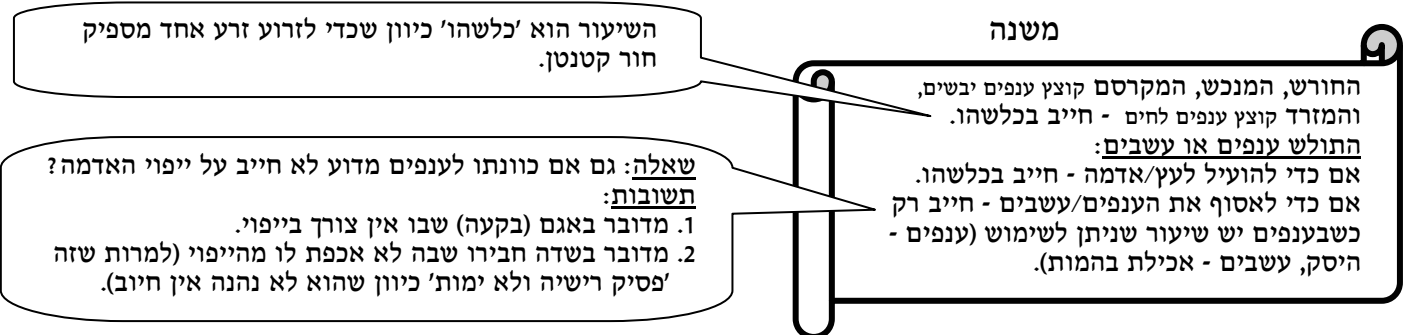
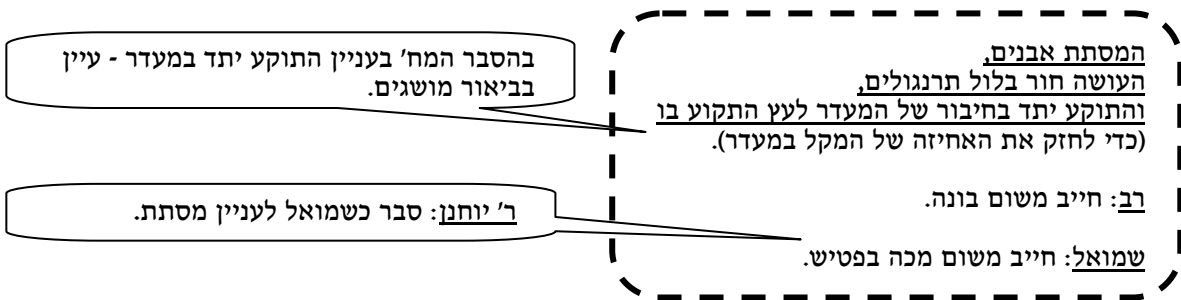

החייב על הנחת אבנים לבניה:

אבני השורה הראשונה - לא שמים בהם טיט אבל חייבים לתקוע אותם טוב ומדוייק באדמה - לכן חייב כששם את האבן בצורה מדוייקת ומהודקת.

אבני השורות שבאמצע - שמים עליהם טיט - לכן חייב רק כששם טיט.

אבני השורה העליונה - לא שמים בהם טיט ולא מדייקים בהם - לכן חייב כבר כששם את האבן.

שבת קג. (המשנה השניה) עד קד. (סוף העמוד)

ביאורי מושגים

פרשיות פתוחות וסגורות - הראשונים נחלקו כיצד הופכים פרשה לפתוחה וכיצד לסגורה:
הרמב"ם (הל' ס"ת ח: א-ב): פרשה פתוחה - מתחילים לכותבה בתחילת השורה.
 פרשה סתומה - מתחילים לכותבה באמצע השורה.
הרא"ש (טור י"ד רע"ה): פרשה פתוחה - צריך שיהיה רווח גדול בינה לבין הפרשה הקודמת.
 פרשה סתומה - צריך שיהיה רווח קטן בינה לבין הפרשה הקודמת.

הרא"ש מחשיב את הרווח לפי המיקום ביחס לשורה עצמה וזאת ללא קשר לכך שהפרשות כתובות בשורות שונות.
 לדוגמא: אם הכתב הסתיים בסוף השורה ובשורה השניה לא כתוב כלום ובשורה השלישית התחילו לכתוב בתחילתה - זה נחשב רווח קטן כיוון שהרווח של השורה השניה אינו משמעותי.

משנה

מלאכת כותב כוללת:

1. כתיבה ביד ימין וכתיבה ביד שמאל.
  2. כתיבת שתי אותיות זהות וכתיבת שתי אותיות שונות.
  3. כתיבה בכל לשון.
- ר' יוסי:** חייבים גם על רישום סימנים (ולא רק על כתיבת אותיות).
ר' יהודה: מי שהתכוון לכתוב שם ארוך ונעצר באמצע - אם יש לשם הקצר משמעות עצמאית - חייב.

האם המשנה מחייבת על כתיבה ביד החלשה:

אפשרות א': לא - המשנה שחייבה על כתיבה בשתי הידיים התייחסה לאדם שאין לו יד חלשה.

אפשרות ב': כן - זאת כשיטת ר' יוסי הסבור שהחייב הוא על רישום ולא על כתיבה - ורישום ביד חלשה אינו שינוי.

ברייתא

התכוון לכתוב שם ארוך ונעצר אחרי שתי אותיות:

ת"ק: אם לשם הקצר שנוצר ישנה משמעות עצמאית ואם האותיות שונות - חייב.

ר' יהודה: אם לשם הקצר שנוצר ישנה משמעות עצמאית אפילו אם האותיות זהות - חייב.

ר' יוסי: בכל מקרה (גם אם אין משמעות עצמאית) - חייב.

ר' שמעון: פטור - עד שיגמור את המילה שהתכוון אליה.

ר' יהודה עצמו סובר כת"ק. דבריו בברייתא הם שיטת רבו - רבן גמליאל.

ר' יוסי מחייב בכל מקרה, כיוון שלשיטתו החייב הוא על כל רישום שהוא - אפילו על סימון שני קווים!!!

ברייתא

ר' יוסי: אנו לומדים 4 לימודים מהמילים 'ועשה מאחת מהנה'.

1. מה'מ' של 'מאחת' - לומדים לחייב גם על כתיבת חלק ממילה שיש לה משמעות עצמאית.

2. מה'מ' של 'מהנה' - לומדים לחייב גם על תולדות.

3. 'אחת' שהיא 'הנה' - לומדים שאם שכח את המלאכות וזכר את השבת חייב על כל מלאכה.

4. 'הנה' שהיא 'אחת' - לומדים שאם שכח את השבת וזכר את המלאכות חייב חטאת אחת.

התנאים נחלקו:

האם אותיות סופיות ואותיות רגילות נחשבות לשני סוגי אותיות - ולכן אם כתב סופית במקום רגילה - לא מועיל (לחייב בשבת, ולצאת בסת"ם). או שהם אותו סוג, ולכן ניתן להפוך אות סופית לאות רגילה.

להלכה נפסק שהם שני סוגים.

ריב"ב סבר שהם אותו סוג ולכן הוא למד את דין ניסוך המים מיתור של יוד ושל שתי ממים סופיות.